

LUKIJALLE

”ELÄMÄ PYSYY SALAISUUTENA JA KUOLEMA ON PAKKO”

Suomen lääkärikunnalla on ollut arkkiatri 1800-luvun alusta asti, yksi henkilö kerrallaan. Itsenäisen Suomen aikana kuusi lääkäriä on toiminut arkkiatrina. He ovat kaikki olleet erinomaisia tämän arvonimen kantajia. Tasavallan presidentti nimittää arkkiatrin yleensä lääkärikunnan esityksestä. Arkkiatri on eräänlainen lääkärikunnan ”vanhin”, hän on koko lääkärikunnan opastaja ja tiennäyttävä.

Tämän artikkelikokoelman luonut sisätautilääkäri Risto Pelkonen on toiminut arkkiatrina vuodesta 1995 alkaen. Kliinikkona hänet tunnettiin taidoistaan jo aktiivisen terveydenhuoltouran aikana. Opettajana hänestä pidettiin, ja hän sai paljon tunnustusta tästä toiminnastaan. Myöhemmin kaikille paljastui hänen pitkäaikainen harrastuksensa ite-taiteilijana. Se antoi yleisön tietoisuuteen kokonaisen Tuohelan kylän henkilöhahmoineen, väkineen ja erilaisine tarinoineen – kaarnasta veistettyinä pienoisfiguureina. Nyt niistä on osa hienosti esillä vitriineissään Husin syöpäsairaalan aulassa.

Tarkkuus, ilmeikkyyys ja juureva huumori, jotka näkyvät Risto Pelkosen pienoisveistoksissa, heijastuvat myös hänen kirjoituksiinsa. Arkkiatri on kirjallisuuden ja historian tuntija, laajasti sivistynyt skribentti ja puhuja. Hän ei unohda juuriaan tai lapsuudenkokemuksiansa. Lainaukset maailmankirjallisuudesta tai suomalaisen kansanperinteen maailmasta liittyvät vaivattomasti niin puheen kuin artikkeleiden sisältöön. Nyt julkaistavan kokoelman aiheet sisältävät pohdintoja terveydestä, kuolemasta, taiteesta ja tiedosta, sodasta ja

rauhasta. Eipä hän unohda taloutta, terveydenhuollon käytössä olevien voimavarojen tasaamista tai kipuilua priorisoinnin tarpeen edessä. Pelkoselle on ominaista kyky kiteyttää sanontansa. ”Itse tekeminen on tärkeä sirpale terveyden ja taiteen rajattomassa maailmassa”; ”kyynisyys on moraalien vaarallisin vastustaja”.

Ammattitovereille antoisia ovat hänen pohdiskelunsa parantamisen taidosta ja taiteesta; lääkärintyö on Pelkoselle enemmän kuin ammatti. On silti syytä pohtia, onko lääkärin ammattietiikka jotakin erityistä, koska niin monet muutkin professiot määrittävät omaa etiikkaansa. Lääkäriammattin olemukseen kuuluu itsesääntelyn pohja ja kyky sietää epävarmuutta. Kollegiaalisuus on reilua työtöveäruutta, sanoo Pelkonen. Etiikka perustelee hänen mukaansa erilaisia moraalikäsityksiä vastaamalla kysymykseen ”miksi”. Elämän kunnioittamisen ehdottomuus väistyy kuoleman edessä; hoidon valintaa arvioidaan myös kuolevan henkilön tulevaisuuden ja tahdon kautta.

Duodecim-kustannus on tehnyt kulttuuriteon julkaistessaan arkkiatri Risto Pelkosen artikkelikokoelman. Sen tarinat ja pohdinnat ovat sisällyksekkäitä ja syvällisiä. Kiitos arkkiatrille, että hän salli tämän kirjan syntyä!

Ilkka ja Vappu Taipale